

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Філологічний факультет
Кафедра філософії та культурології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан філологічного факультету

 проф. Борис БУНЧУК

«12» серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МОРАЛЬНОГО БОГОСЛОВ'Я ТА БІОЕТИКА
обов'язкова

Освітньо-професійна програма: Богослов'я

Спеціальність: 041 Богослов'я

Галузь знань: 04 Богослов'я

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Факультет, на якому здійснюється підготовка фахівців: філологічний

Мова навчання: українська

Чернівці 2024 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Актуальні питання морального богослов'я та біоетика» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Богослов'я» (спеціальність 041 «Богослов'я»), затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (протокол № 5 від 25 березня 2024 року)

Розробник та викладач: *Горохолінська Ірина Володимирівна*, докторка філософських наук, доцентка, доцентка кафедри філософії та культурології

Погоджено з гарантом ОП та затверджено на засіданні кафедри філософії та культурології

Протокол № 1 від «12» серпня 2024 року

Завідувач кафедри Ольга РУПТАШ

Схвалено методичною радою філологічного факультету

Протокол № 1 від «12» серпня 2024 року

Голова методичної ради
філологічного факультету Алла АНТОФІЙЧУК

1. МЕТА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

діалогічне досягнення основ християнського вчення про гідність людини та цінність Життя в світлі культурних та науково-технологічних новацій сьогодення через призму концептів відповідальності та свободи.

ПРЕРЕКВІЗИТИ:

дисципліна в цілісності навчального процесу вдало в професійному плані доповнюватиме компетентності й програмні результати, які здобувачі вищої освіти отримують під час вивчення курсу «Психологія моральності та духовності», а також є важливою в контексті підготовки здобувачами кваліфікаційних робіт на теоретично актуальну та соціально затребувану тематику. Основою вивчення курсу є навички, які здобувачі засвоювали на попередньому рівні вищої освіти під час вивчення, зокрема, таких дисциплін як «Моральне богослов'я», «Етика» тощо.

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Дисципліна спрямована на формування у здобувача вищої освіти таких результатів навчання:

Загальні компетентності:

ЗК 3. Знання і розуміння предметної області професійної діяльності;

ЗК 4. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), соціально відповідально та свідомо, проявляючи толерантність та повагу до культурної різноманітності;

ЗК 9 Здатність до особистісного та професійного розвитку (відповідальності за розвиток професійного знання та практик)

Професійні компетентності:

ФК 2. Знання історії богословської традиції та здатність застосовувати його в процесі досліджень і у пошуках способів вирішення богословських питань в сучасному контексті;

ФК 5. Здатність визначати взаємозв'язок між богослов'ям та іншими галузями знань;

ФК 6. Вміння розрізняти першорядні й другорядні богословські питання у контексті міжконфесійного та міжпредметного діалогу

Відповідно до ОПП, курс спрямований на досягнення таких *програмних результатів*:

ПРН 1. Мати критичне розуміння основних богословських концепцій та колізій історії Церкви й методів їх осмислення у навчанні чи викладанні та/або іншій професійній діяльності.

ПРН 2. Застосовувати широке знання богословської антропології та інших богословських наук у міждисциплінарних дослідженнях.

ПРН 4. Установлювати та співвідносити причинно-наслідковий зв'язок між актуальними питаннями морального богослов'я та сучасною духовно-етичною ситуацією в світі й Україні.

ПРН 5. Аналізувати і оцінювати основні етапи становлення богословської традиції християнства в контексті історичних, ідейно-світоглядних, соціальних та культурних детермінант.

ПРН 11. Приймати рішення у складних і непередбачуваних умовах душпастирської практики, що потребує комплексних знань в царині літургії, історичного, практичного та морального богослов'я, місіології.

ПРН 13. Оцінити передбачуваний або непередбачуваний контекст на ґрунті богословської та релігійно-філософської аналітики, продемонструвати вміння і застосування богословського аналізу та осмислення для вирішення проблемного питання у педагогічній діяльності, пастирському служінні.

ПРН 16. Проводжувати професійну діяльність в релігійних чи державних інституціях застосовуючи конкретні знання щодо особливостей буття релігії в суспільстві;

ПРН 17. Демонструвати здатність до аналізу основ богословської антропології й співвіднесення її засад із ідеями релігійної філософії.

В результаті вивчення дисципліни здобувач вищої освіти повинен *знати*:

- визначальні концепти християнських основ віровчення та богословського дискурсу щодо морально-етичних колізій сьогодення;
- цикл постанов, рішень та інших документально засвідчених ухвал християнських Церков щодо проблем біоетики;
- правові та соціальні конотації розгляду біоетичних проблем в країнах світу;

А також *вміти*:

- вести фахову дискусію щодо проблем сучасного морального богослов'я та приймати аргументовані морально правильні рішення в критичних колізійних ситуаціях, що перебувають в предметному полі біоетики;
- порівняти ціннісні координати світського та християнського погляду на важливі проблеми біомедичного та екологічного характеру;
- окреслити соціальні завдання та виклики, що стоять перед сучасним християнським лідером;
- координувати духовно конструктивну комунікацію з особами та спільнотами з найрізноманітнішими світоглядними пріоритетами;

Розуміти:

- антропологічні та аксіологічні засади християнської моралі як основи морального богослов'я та біоетики, їхній взаємозв'язок із сучасними етичними концепціями;
- роль та значення соціальних доктрин християнських церков у формуванні моральних орієнтирів для віруючих та їх вплив на суспільні процеси;
- морально-етичні дилеми, пов'язані з питаннями початку та завершення життя, зокрема, у контексті християнського розуміння гідності людської особи;
- християнське бачення права людини на здоров'я, а також етичні виклики, що постають у сфері біомедичних технологій (трансплантація органів, генна інженерія, клонування тощо);
- взаємозв'язок між християнською статевою етикою та сучасними соціокультурними дискусіями про сексуальність, а також моральні аспекти сімейних відносин;
- екологічні принципи християнського вчення, їхню значущість у контексті глобальних екологічних викликів та відповідальності людини за створений світ.

3.1 ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

3.2 ДИДАКТИЧНА КАРТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Актуальні питання сучасної християнської етики та морального богослов'я											
Тема 1.Предметність та завдання сучасного морального богослов'я та біоетики	9	2	2			5						
Тема 2. Сучасні християнська етика та моральне богослов'я в концептах та ідеях	14	2	2			10						
Тема 3. Соціальні доктрини християнських Церков у світлі запитів сучасної християнської етики	9	2	2			5						
Разом за ЗМ1	32	6	6			20						
Теми лекційних	Змістовий модуль 2. Християнська біоетика в діалозі сучасних											

занять	культури, науки та права											
Тема 4. Життя як Дар: проблеми абортів, евтаназії та сурогатного материнства	14	2	2			10						
Тема 5. Гідність людини та право на здорове життя (здоров'я\хвороба, трансплантація органів, генна інженерія, клонування, ВІЛ/СНІД)	14	2	2			10						
Тема 6. Статева етика та сексуальність крізь призму християнської біоетики	14	2	2			10						
Тема 7. Екологічна свідомість та відповідальність у векторі християнського вчення	16	3	3			10						
Разом за ЗМ 2	58	9	9			40						
Усього годин	90	15	15			60						

3.3 ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНИХ ТА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1.

ПРЕДМЕТНІСТЬ ТА ЗАВДАННЯ

СУЧАСНОГО МОРАЛЬНОГО БОГОСЛОВ'Я ТА БІОЕТИКИ

Лекція – 2 год

Семінарське заняття – 2 год

Питання для вивчення:

1. Демаркація християнської та світської біоетики: принципові відмінності та точки дотику
2. Співвідношення морального богослов'я та християнської етики у сучасному академічному дискурсі
3. Вплив секуляризації та постсекулярності на розвиток морального богослов'я та біоетики
4. Дилема автономії людини та Божого задуму у сфері біоетичних питань
5. Виклики, які постають перед християнською біоетикою у світлі науково-технічного прогресу

Тема 2.

СУЧАСНІ ХРИСТІЯНСЬКА ЕТИКА ТА МОРАЛЬНЕ БОГОСЛОВ'Я В КОНЦЕПТАХ ТА ІДЕЯХ

Лекція – 2 год

Семінарське заняття – 2 год

Питання для вивчення:

1. Християнська етика між нормативністю та ситуаційністю: пошук балансу
2. Поняття морального закону та свободи в християнському богослов'ї
3. Вплив богословської антропології на моральний вибір людини
4. Християнські чесноти у контексті сучасних етичних викликів
5. Розвиток християнської етичної думки під впливом міжрелігійного та міжкультурного діалогу

Тема 3.

СОЦІАЛЬНІ ДОКТРИНИ ХРИСТІЯНСЬКИХ ЦЕРКОВ У СВІТЛІ ЗАПИТІВ СУЧАСНОЇ ХРИСТІЯНСЬКОЇ ЕТИКИ

Лекція – 2 год

Семінарське заняття – 2 год

Питання для вивчення:

1. Відповідальність Церкви за формування етичних стандартів суспільства
2. Християнське вчення про справедливість та соціальну рівність
3. Виклики глобалізації та міграційних процесів у світлі соціальних доктрин Церков
4. Християнське розуміння праці, економічної діяльності та гідності працівника
5. Соціальна роль Церкви у контексті суспільних криз та конфліктів

Тема 4.

ЖИТТЯ ЯК ДАР: ПРОБЛЕМИ АБОРТУ, ЕВТАНАЗІЇ ТА СУРОГАТНОГО МАТЕРИНСТВА

Лекція – 2 год

Семінарське заняття – 2 год

Питання для вивчення:

1. Початок людського життя: біологічні, філософські та богословські підходи
2. Проблема абортів: християнські відповіді на питання морального статусу плода та право жінки на вибір
3. Евтаназія як виклик християнському розумінню гідності людини
4. Етична амбівалентність сурогатного материнства у християнському дискурсі
5. Християнський підхід до паліативної допомоги як альтернатива евтаназії

Тема 5.

ГІДНІСТЬ ЛЮДИНИ ТА ПРАВО НА ЗДОРОВЕ ЖИТТЯ (ЗДОРОВ'Я/ХВОРОБА, ТРАНСПЛАНТАЦІЯ ОРГАНІВ, ГЕННА ІНЖЕНЕРІЯ, КЛОНУВАННЯ, ВІЛ/СНІД)

Лекція – 2 год

Семінарське заняття – 2 год

Питання для вивчення:

1. Християнське розуміння хвороби та страждання у контексті богословської антропології
2. Межі допустимості трансплантації органів з позиції християнської етики
3. Генна інженерія та клонування: нові можливості чи виклики Божому задуму?
4. Стигматизація ВІЛ/СНІД-позитивних людей у релігійних спільнотах
5. Роль Церкви у підтримці та соціальній адаптації невиліковно хворих

Тема 6.

СТАТЕВА ЕТИКА ТА СЕКСУАЛЬНІСТЬ КРІЗЬ ПРИЗМУ ХРИСТІЯНСЬКОЇ БІОЕТИКИ

Лекція – 2 год

Семінарське заняття – 2 год

Питання для вивчення:

1. Християнське розуміння сексуальності: між традицією та сучасними викликами
2. Подружня мораль та цінність сім'ї у контексті богословської етики
3. Межі моральної допустимості контрацепції у християнських традиціях
4. ЛГБТ+ та гендерна ідентичність у дискурсі сучасного християнства
5. Цelibат, подружня вірність та тілесність як складові богословського розуміння людини

Тема 7.

ЕКОЛОГІЧНА СВІДОМІСТЬ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ВЕКТОРІ ХРИСТІЯНСЬКОГО ВЧЕННЯ

Лекція – 3 год

Семінарське заняття – 3 год

Питання для вивчення:

1. Християнське вчення про відповідальність людини за світ як частина морального богослов'я
2. Гріх екологічної безвідповідальності: богословські та етичні аспекти
3. Роль християнських спільнот у формуванні екологічно свідомого суспільства
4. Вплив антропоцентризму на сучасні екологічні кризи
5. Вчення про сотворіння як ключ до гармонійного співіснування людини і природи

3.4. ЗМІСТ ЗАВДАНЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№	Тема	Завдання	Год.
1.	Тема 1. Предметність та завдання сучасного морального богослов'я та біоетики	На ґрунті отриманих на лекції та семінарі знань провести компаративний аналіз статей ((1) Біоетика та християнські засади прав людини; (2) Актуальні проблеми сучасності й біоетичні норми: демаркація і діалог в царині світського та християнського підходів): у чому полягає принципова різниця між християнською та світською біоетикою? Визначити точки зближення та розходження (<i>Аналітичний конспект</i> на 1-2 сторінки).	5
2.	Тема 2. Сучасні християнська етика та моральне богослов'я в концептах та ідеях	1. Підготувати огляд праць сучасних богословів (не менше 3 джерел) про актуальні морально-етичні виклики (<i>Аналітична таблиця</i>) 2. Розробити модель (схему) християнського морального судження щодо етичних викликів сучасності (на вибір) виходячи з принципів християнської етики.	10
3.	Тема 3. Соціальні доктрини християнських Церков у світлі запитів сучасної християнської етики	Проаналізувати звернення релігійних лідерів щодо сучасних соціальних проблем (наприклад, війна, бідність, політика). <i>Презентація</i> (6-8 слайдів)	5
4.	Тема 4. Життя як Дар:	1. Здійснити підбірку із 3 книг та \ чи	10

	проблеми абортів, евтаназії та сурогатного материнства	кінофільмів, де в сюжеті згадується тема абортів, евтаназії чи сурогатного материнства. Продумати питання, які б можна було задати молодим людям за результатами їх прочитання та \ чи перегляду, щоб обмірковувати ці сюжетні лінії із християнської перспективи. 2. Проаналізувати публічні дебати або судові справи щодо одного з питань (аборт, евтаназія, сурогатне материнство) та визначити їх етичні аргументи (есе до 1500 слів)	
5.	Тема 5. Гідність людини та право на здорове життя (здоров'я\хвороба, трансплантація органів, генна інженерія, клонування, ВІЛ/СНІД)	1. Написати <i>реферат</i> про позиції середньовічних богословів щодо концепту здоров'я (12-15 сторінок). 2. Провести контент-аналіз документів ВООЗ, ООН та релігійних організацій щодо права людини на здоров'я (<i>порівняльна таблиця</i>) 3. Медичне капеланство та його перспективи в Україні (написати <i>імпровізований лист-звернення до державних органів влади</i> щодо актуальності прискорення процесів впровадження капеланського служіння в закладах охорони здоров'я не на волонтерських засадах)	10
	Тема 6. Статева етика та сексуальність крізь призму християнської біоетики	1. Підготувати історичний огляд змін у ставленні християнських Церков до питань сексуальності та сім'ї (<i>реферат</i> 12-15 сторінок) 2. Дослідити біблійні тексти та богословські документи, які формують позицію християнської біоетики щодо статевої моралі (<i>аналітичний конспект</i> 6 сторінок)	10
	Тема 7. Екологічна свідомість та відповідальність у векторі християнського вчення	1. Проаналізувати екологічні ініціативи християнських конфесій (енцикліка <i>Laudato Si'</i> , православні концепції, протестантські ініціативи) – <i>презентація</i> на 6-8 слайдів 2. Розробити власне <i>етичне звернення (проповідь)</i> щодо екологічної відповідальності, яке могло б бути використане в церковних громадах (тест звернення до 1000 слів)	10
ПРИМІТКА: Здобувач освіти має право запропонувати, окрім заданих тем та завдань для самостійної роботи, свої, що складають актуальність та цікавість (<i>оцінюється додатковим балом</i>)			60

3.5. ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ

(за власним вибором студента)

1. Формування біоетики як академічної дисципліни: від теологічних основ до секулярної традиції. Простежити історію становлення біоетики, проаналізувати, які богословські та світські концепції стали її підґрунтям (Історико-аналітичний нарис (4–5 сторінок)).

2. Моральне богослов'я та біоетика: сучасні точки взаємодії та конфлікту. Розглянути, які напрями морального богослов'я активно впливають на біоетичні дискусії

та які теми викликають найбільші суперечки між релігійними та світськими етиками (Аналітичний огляд статей (аналіз 3–5 джерел, 4 сторінки)).

3. Християнська етика і постсекулярна доба: моральні виклики XXI століття. Дослідити, як постсекулярний контекст впливає на моральне богослов'я та які нові акценти виникають у християнській етиці (Аналітичний есей (5 сторінок)).

4. Проблема морального релятивізму у сучасній християнській етиці. Проаналізувати, як сучасні християнські мислителі реагують на моральний релятивізм та чи можливо знайти баланс між універсальними етичними нормами та культурним розмаїттям (Порівняльне дослідження з аналізом джерел (4–6 сторінок)).

5. Етичні засади соціальної доктрини Католицької, Православної та Протестантських Церков: спільне та відмінне. Порівняти соціальні доктрини трьох християнських традицій, виявити точки дотику та відмінності в їх етичних позиціях (Порівняльна таблиця + аналітичний коментар (3 сторінки)).

6. Соціальна відповідальність християнських Церков у сучасному суспільстві: теоретичний концепт та практика. Дослідити, як соціальні доктрини реалізуються в реальних ініціативах (приклади волонтерства, соціальної роботи, підтримки бідних, медичної допомоги). Огляд кейсів + аналітичний висновок (4–5 сторінок).

7. Проблема «священного життя» vs. «якості життя»: морально-етичний аналіз дискусії про евтаназію. Дослідити аргументи обох сторін щодо евтаназії та проаналізувати, як християнське богослов'я формує свою позицію щодо цієї проблеми. Аналітичний реферат (5 сторінок).

8. Етичні дилеми навколо сурогатного материнства: право дитини, біологічних та соціальних батьків. Проаналізувати біоетичні проблеми, що виникають у практиці сурогатного материнства, у контексті християнської антропології. Кейс-аналіз (4–5 сторінок).

9. Християнська антропологія та етичні виклики трансплантології. Розглянути, як християнська традиція ставиться до трансплантації органів, зокрема до проблеми донорства та комерційної трансплантації. Дослідницьке есе (5 сторінок).

10. Генетична модифікація людини: чи існують моральні межі? Проаналізувати аргументи на користь та проти редагування людського геному з позицій християнської біоетики. Дебатний документ (аргументи «за» та «проти» з висновком, 4 сторінки).

11. Проаналізувати богословське осмислення подружніх стосунків у патристичній традиції та порівняти його з сучасними підходами Католицької та Православної Церков. Як змінювалося богословське розуміння подружжя у християнстві? Які аргументи наводять сучасні богослови щодо подружньої моралі та статевих стосунків? Аналітичний реферат (5 сторінок).

12. Дослідити вчення християнських моральних богословів про стриманість та цнотливість у світлі біблійного та патристичного богослов'я. Як Святе Письмо та Отці Церкви визначають чесноту чистоти? Як сучасні богослови трактують цю тему в умовах секуляризованого суспільства? Тематичний богословський нарис (4–5 сторінок).

13. Біоцентризм, антропоцентризм чи теоцентризм: де шукати баланс у християнській екологічній етиці. Проаналізувати різні екологічні підходи у християнській думці та знайти відповідь на питання про відповідальність людини за довкілля. Аналітичний есей (5 сторінок).

14. Відповідальне споживання та екологічний аскетизм: чи можлива інтеграція у сучасне суспільство? Дослідити концепт екологічного аскетизму у християнському вченні та оцінити його реалістичність у сучасних економічних умовах. Аналітичний звіт (4–5 сторінок).

15. Кліматична криза як духовний виклик: відповідь християнських богословів. Розглянути офіційні заяви релігійних лідерів про зміну клімату та дати їм богословську оцінку. Критичний аналіз текстів (4 сторінки).

4. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекційні методи: *Лекція-візуалізація* – використання мультимедійних презентацій, графіків, схем та інфографіки для структурованого представлення матеріалу; *Проблемна лекція* – аналіз актуальних етичних дилем, що спонукає студентів до пошуку рішень через дискусію та рефлексію; *Лекція-бесіда* – діалогічний формат, що передбачає активне залучення студентів через запитання-відповіді та обговорення богословських та біоетичних концепцій.

Семінарські заняття: *Семінар-дискусія* – аналіз ідей християнського морального богослов'я та біоетики через критичне обговорення теоретичних і практичних питань; *Семінар-діалог* – метод, що ґрунтується на конструктивному обміні думками, моделюванні моральних ситуацій та богословському обґрунтуванні позицій; *Дебати* – зіставлення альтернативних підходів до моральних і біоетичних проблем у християнській та світській традиціях; *Аналіз і рішення ситуативних професійних моральних та біоетичних задач (Case Study)*. Розгляд конкретних випадків з біоетики та морального богослов'я (наприклад, питання евтаназії, трансплантації органів, сурогатного материнства) з метою пошуку аргументованих рішень; *Моделювання етичних рішень* – розробка варіантів поведінки для фахівців-богословів у складних моральних ситуаціях.

Самостійна та дослідницька робота: *Аналітичні конспекти наукових джерел* – вивчення та рефлексія на основі праць з морального богослов'я та біоетики; *Підготовка тематичних презентацій* – представлення студентами власних напрацювань із ключових проблем курсу; *Написання есе* – аргументоване осмислення етичних проблем у контексті християнського богослов'я; *Рецензування статей* – критичний аналіз наукових публікацій із тематики курсу.

Методи інтерактивного навчання під час лекцій та семінарів: *Мозковий штурм* – колективний пошук можливих рішень для складних моральних та біоетичних проблем; *Рольові ігри* – моделювання дискусій між представниками різних богословських чи \ та світоглядних традицій щодо моральних викликів сучасності; *SWOT-аналіз етичних підходів* – оцінка сильних і слабких сторін різних позицій щодо біоетичних питань.

5. СИСТЕМА КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Система контролю під час поточного оцінювання: експрес-опитування; індивідуальне опитування; фронтальне опитування; захист індивідуального науково-дослідного завдання ІНДЗ; презентація результатів виконання самостійної роботи; тестування; тестування; письмові роботи; есе, творча робота, проект, презентація.

Формою підсумкового контролю є екзамен. Засоби оцінювання: тести; реферати; есе; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; усні відповіді.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

навчальних досягнень здобувачів освіти з курсу

Поточне оцінювання

При виконанні запропонованих завдань до кожної теми (згідно навчальної програми) здобувач освіти може отримати кількість балів за тему відповідно до їх розподілу:

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ здобувачі освіти

Поточне оцінювання та самостійна робота							Іспит	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	40 балів	100 балів
5	10	5	10	10	10	10		
60 балів								

Максимум балів, які здобувач освіти може отримати за окремий вид роботи, зокрема тієї, що винесена на самостійне опрацювання – 12 балів, сума яких (за коефіцієнтом) переводиться у відповідний бал кожної теми, що в загальному ході поточного контролю складе 60 балів:

11-12 балів

Завдання виконано вчасно, його зміст вичерпно і глибоко розкриває тему дослідження з морального богослов'я та біоетики. Оформлення відповідає вимогам, розгляд теми перед аудиторією здійснюється за допомогою аргументованих висновків та інтеграції сучасних підходів. Студент має власну позицію з обговорюваних питань, здатен презентувати її, аргументуючи відповідно до наукових та морально-етичних норм, творчо підходить до виконання завдання.

9-10 балів

Завдання виконано вчасно, в його змісті детально розкривається тема з морального богослов'я та біоетики. Оформлення відповідає вимогам, студент володіє матеріалом і здатен чітко представити його під час презентації, хоча можливо без глибокого аналізу в усіх аспектах теми.

7-8 балів

Завдання виконано вчасно, в його змісті розкривається основна частина теми з морального богослов'я та біоетики, оформлення відповідає вимогам. Студент може доповісти про ключові моменти дослідження, але не здійснює глибокого аналізу або узагальнення матеріалу, не підводить чітких підсумків або висновків.

5-6 балів

Завдання виконано вчасно, але зміст є поверхневим, фрагментарно охоплює тему. Оформлення відповідає вимогам, але студент не проводить достатній аналіз джерел або теоретичних аспектів, не може узагальнити та систематизувати матеріал, має труднощі під час презентації дослідження.

3-4 бали

Завдання виконано вчасно, але матеріал є простим повторенням відомих джерел без аналітичної обробки. Студент на репродуктивному рівні відтворює матеріал з помилками і не здатен його грамотно презентувати перед аудиторією.

1-2 бали

Завдання виконано неповно, фрагментарно, часто з допомогою викладача. Практичні навички роботи майже не сформовані, більшість завдань не виконано, і студент не може навести аргументовану думку з обговорюваних питань морального богослов'я та біоетики.

Підсумковий контроль

Іспит проводиться в змішаній формі (усна відповідь + тестування):

Два теоретичних усних питання оцінюються по 12 балів максимум за кожне

Тестування здійснюється на платформі Moodle – 16 балів максимум

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінка за курс є сумарною в межах 100 балів, які складаються з 60 балів поточного контролю та 40 балів підсумкового контролю.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання

	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним опрацюванням освітнього компоненту до перескладання
--	----------	--

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

ЗАРАХУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Відповідно до «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти, у системі формальної освіти) ЧНУ» https://drive.google.com/file/d/1O7Chn1UqlqjW_JjybxDr-syswxxHuGOn/view у процесі вивчення дисципліни здобувачу освіти може бути зараховано до 25% балів, отриманих за результатами неформальної та / або інформальної освіти з проблем, що відповідають тематиці курсу.

6. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ:

1. Окресліть предметне поле морального богослов'я та біоетики в сучасних умовах. З якими іншими богословськими, світоглядно-гуманітарними дисциплінами (і не тільки) має міждисциплінарні зв'язки цей курс? Відповідь проілюструйте прикладами.
2. В чому суть ціннісної та методологічної дихотомії між світською та християнською біоетикою? Спробуйте структурувати ті проблеми з царини на які в них схожі погляди й ті, які є «яблуком розбрату» для релігійного та світського середовища.
3. Постмодерна етика та постсекулярна світоглядна реальність – дайте визначення цим термінам та впишіть ці дефініції в предметне поле сучасного морального богослов'я та біоетики.
4. Що Вам відомо про історію формування біоетики як світської науки і як парадигми соціальної та етичної сфери впливу Церкви?
5. На ґрунті аналізу ідей одного із сучасних мислителів (на вибір) проілюструйте актуальні питання сучасного морального богослов'я.
6. Які концептуальні особливості «етики істин» та «етики ситуацій»? Як один та інший підхід співвідноситься із християнським світобаченням?
7. Розкрийте ідейне поле постмодерного богослов'я. Як ідеї постмодерних богословів відображають кризові ситуації в царині моральної ситуації сьогодення?
8. Обміркуйте співвідношення понять «релігійність» та «моральність». Яка історія формування християнської системи поглядів на їх взаємодію? Як би Ви оцінили сучасний стан християнської релігійності та християнської моральності?
9. Окресліть соціальну доктрину Православної Церкви у світлі запитів сучасної християнської етики. Назвіть конкретні документи, звернення, рішення, постанови тощо.
10. Окресліть соціальну доктрину Католицької Церкви у світлі запитів сучасної християнської етики. Назвіть конкретні документи, звернення, рішення, постанови тощо.
11. Окресліть соціальні доктрини протестантських церков у світлі запитів сучасної християнської етики. Назвіть конкретні документи, звернення, рішення, постанови тощо.

12. Що Вам відомо про соціальні ініціативи УГКЦ у світлі запитів сучасної християнської етики? Назвіть конкретні документи, звернення, рішення, постанови тощо.
13. Що Вам відомо про соціальні ініціативи ПЦУ у світлі запитів сучасної християнської етики? Назвіть конкретні документи, звернення, рішення, постанови тощо.
14. Розкрийте біблійні основи вчення про Життя та Живе. Проілюструйте конкретними сюжетами зі Святого Письма якісні характеристики християнської біоетики в цьому напрямку.
15. Що Святе Передання про твердить про цінність Життя (дайте аналіз богословської позиції не менше двох Отців чи Вчителів Церкви)?
16. Світські морально-етичні дискусії довкола питань евтаназії та їх співмірність із правом та релігійною етикою.
17. Світські морально-етичні дискусії довкола питань абортів та їх співмірність із правом та релігійною етикою.
18. Світські морально-етичні дискусії довкола питань сурогатного материнства та їх співмірність із правом та релігійною етикою.
19. Проілюструйте сутність біблійних основ вчення про гідність людини та її здоров'я
20. Що Святе Передання твердить про здоров'я людини та проблему недоторканності її гідності (дайте аналіз богословської позиції не менше двох Отців чи Вчителів Церкви)?
21. Світські морально-етичні дискусії довкола питань клонування та їх співмірність із правом та релігійною етикою
22. Світські морально-етичні дискусії довкола питань трансплантації органів та їх співмірність із правом та релігійною етикою
23. Світські морально-етичні дискусії довкола питань генної інженерії та їх співмірність із правом та релігійною етикою
24. Світські морально-етичні дискусії довкола питань зміни статі та їх співмірність із правом та релігійною етикою
25. Що Святе Передання твердить про специфіку статевого виховання та витлумачення власної сексуальності (дайте аналіз богословської позиції не менше двох Отців чи Вчителів Церкви)?
26. Продемонструйте значущість біблійних основ вчення про статевість та сексуальність. Як основні ціннісні маркери закладені в Святому письмі щодо цих питань?
27. Світські морально-етичні дискусії довкола питань нетрадиційної сексуальної орієнтації та їх співмірність із правом та релігійною етикою
28. Світські морально-етичні дискусії довкола питань дошлюбних сексуальних взаємин та їх співмірність із правом та релігійною етикою
29. Обміркуйте біблійні основи вчення про екологічну відповідальність та еко-свідомість людини у світлі масштабних екологічних криз сьогодення.
30. Розкрийте ідейні імпульси Святого Передання в контексті екологічної проблематики.
31. Охарактеризуйте співвідношення між християнським моральним вибором та етичними теоріями утилітаризму і доброчинства в контексті морального богослов'я.
32. Аналізуйте концепт гендерної ідентичності в сучасному світі через призму християнської етики, зокрема в контексті постсекулярних змін.
33. Визначте християнський підхід до моральних дилем, що виникають навколо евтаназії, порівнюючи це з концептом «Дару життя».
34. Розкрийте моральні засади християнського вчення про трансплантацію органів через принципи «любові до ближнього» та морального обов'язку.

35. Проаналізуйте ставлення християнських Церков до допоміжних репродуктивних технологій в контексті традиційних і сучасних моральних вимог.
36. Оцініть моральні аспекти використання стовбурових клітин у наукових і медичних дослідженнях з християнської біоетики.
37. Визначте роль постсекулярного світогляду в переосмисленні моральних норм біоетики, зокрема у контексті новітніх моральних викликів.
38. Оцініть біблійне вчення про екологічну відповідальність та еко-свідомість людини, застосовуючи принципи християнської етики в умовах екологічної кризи.
39. Розкрийте християнське вчення про генетичну модифікацію людини в контексті моральних обмежень, визначених богословськими принципами.
40. Охарактеризуйте моральну відповідальність християн у контексті обмежених медичних ресурсів та доступу до них.
41. Проаналізуйте роль свободи волі в моральному виборі, зокрема у питаннях біоетики, з точки зору християнського вчення.
42. Розкрийте взаємозв'язок між соціальними доктринами християнських Церков та сучасними моральними стандартами в соціальній етиці.
43. Визначте морально-етичні аспекти використання нових технологій в аграрному секторі через призму християнської етики.
44. Оцініть моральну роль медичних працівників в етичних дилемах медицини з точки зору християнського морального богослов'я.
45. Розгляньте етичні аспекти смертної кари, зокрема з погляду християнської теології та морального богослов'я.
46. Проаналізуйте етичні питання, що виникають у періоди епідемій, з точки зору християнського вчення про здоров'я і милосердя.
47. Оцініть проблему соціальної нерівності в доступі до медичних послуг з точки зору християнської етики справедливості.
48. Визначте різницю між індивідуальною та колективною моральною відповідальністю в контексті екологічних і біоетичних дилем.
49. Розкрийте моральну значущість вибору щодо харчових практик, зокрема вегетаріанства, в християнському світогляді.
50. Оцініть етичні підходи християнської етики до насильства та справедливого покарання в контексті морального богослов'я.
51. Проаналізуйте християнський підхід до гендерної рівності в контексті моральної відповідальності та соціальної етики.
52. Охарактеризуйте моральні та етичні наслідки легалізації наркотиків у контексті християнської біоетики.
53. Розкрийте роль морального богослов'я в розвитку етичних стандартів для медичних професіоналів, зокрема лікарів та медсестер.
54. Проаналізуйте християнське розуміння здоров'я як моральної цінності, що сприяє розвитку особистості.
55. Оцініть етичні питання, що виникають при проведенні медичних експериментів на людях, в контексті християнської моралі.
56. Визначте морально-етичні аспекти генної модифікації людей з погляду християнської біоетики.
57. Оцініть роль постмодерної етики в розвитку моральної відповідальності щодо майбутніх поколінь, зокрема в екологічній сфері.
58. Розкрийте роль християнської моралі у питаннях прийому біженців та гуманітарної допомоги в умовах сучасних криз.
59. Проаналізуйте християнське вчення про покарання та його морально-етичну обґрунтованість у сучасному світі.
60. Оцініть християнські підходи до сталого розвитку та сталого майбутнього через призму соціальної та екологічної етики.

61. Проаналізуйте погляди святого Августина на природу людської гідності та її зв'язок з концептом «Божого образу» в контексті християнської моральної теології.
62. Як концепція «Дару життя» вчення святого Фоми Аквінського співвідноситься з сучасними біоетичними проблемами, зокрема з абортами та евтаназією?
63. Як концепт «спільної благодаті» у працях Мартіна Лютера може бути застосований до моральних питань сучасної біоетики, зокрема щодо хвороб і трансплантації органів?
64. Проаналізуйте погляди Жана Кальвіна на питання соціальної відповідальності та моральної етики в контексті сучасних екологічних викликів.
65. Проаналізуйте вчення Папи Івана Павла II щодо моральної гідності людини та її відношення до біоетичних питань, зокрема абортів та евтаназії, зокрема у контексті його енцикліки «*Evangelium Vitae*». Як цей документ співвідноситься з християнським вченням про святість життя та правом на життя від зачаття до природної смерті?
66. Як Папа Іван Павло II трактував значення сексуальної етики в своїх працях, зокрема у «Фаміліаріс консорціум», та які основні моральні принципи він висував щодо питання сексуальності та подружнього життя? Як ці принципи можна застосувати до сучасних дебатів про сексуальну орієнтацію та дошлюбні стосунки?
67. Проаналізуйте екологічну позицію патріарха Варфоломія I, зокрема його заклики до відповідальності за охорону навколишнього середовища, на основі його послань та ініціатив, таких як «Екологічне послання» 1997 року. Як ці позиції співвідносяться з біблійним вченням про відповідальність людини за творіння та її моральний обов'язок перед природою?
68. Розгляньте ідеї патріарха Варфоломія I щодо еко-свідомості у контексті православної традиції. Як його погляди на взаємозв'язок між духовністю та екологією впливають на сучасне християнське богослов'я? Які конкретні приклади з його проповідей та виступів можна використати для ілюстрації цього взаємозв'язку?
69. Патріарх Варфоломій I виступав ініціатором багатьох міжнародних ініціатив щодо захисту навколишнього середовища. Яким чином його погляди на екологічну відповідальність можуть бути інтегровані в сучасну християнську біоетику, зокрема у контексті глобальних екологічних криз та моральних дилем щодо змін клімату, забруднення та збереження природних ресурсів?
70. Проаналізуйте погляди християнських богословів на взаємовідносини Церкви та держави у контексті політичного богослов'я. Зокрема, розгляньте позиції таких мислителів, як Августин (у «Про град Божий») та Джона Кальвіна, а також сучасних теологів, які розглядають роль Церкви в політичному житті суспільства. Як ці погляди відображають зміни у розумінні влади, моральних обов'язків християн до суспільства і політики в контексті постсекулярної епохи?

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Білецька К. Особливості протестантської біоетики. *Реформація і трансформація суспільства: досвід минулого і виклики сучасності*: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (8-9 грудня 2017р., Львів). Львів, 2017. С. 38-40.
2. Біоетика / Пер. з італ. В.Й. Шовкун: Підручник. Львів: Видавництво ЛОБФ «Медицина і право», 2007. 672 с.
3. Бойко І. Біоетика: скрипти для студентів, вид. 2-ге, виправлене. Львів: УКУ, 2008. 178 с.

4. Бойко І. Є. Ідентичність і статус людського ембріона у сучасних біоетичних дискусіях. *Наукові записки* [Національного університету "Острозька академія"]. Сер.: Філософія. 2011. Вип. 8. С. 217-229.
5. Булеца С.Б. Право фізичної особи на життя та здоров'я (Порівняльно-правовий аспект): Монографія. Ужгород: Ліра, 2006. 172 с.
6. Городенчук З. Виконавець абортів – хто він: злочинець чи жертва? *На межі життя і смерті. Вісник Інституту родини і подружнього життя*. 2001. № 2. С. 25–43.
7. Горохолінська І. Діалог етичних дискурсів у контексті ціннісних тенденцій постсекулярності. *Практична філософія: Науковий журнал*. Випуск 3/2018. К.: Центр практичної філософії, ПАРАПАН, 2018. С. 92-97.
8. Горохолінська І. Після секуляризації: візії трансформації європейських цінностей (за ідеями Івана Павла II). *Практична філософія: Науковий журнал*. Випуск 1/2018. К.: Центр практичної філософії, ПАРАПАН, 2018. С. 123-128.
9. Горохолінська І. Ціннісні виклики сучасності: роздуми про морально належне і релігійну віру. *Українське релігієзнавство*. №80. К., 2016. С.52-58.
10. Горохолінська І. Толерантність чи духовний деструктивізм: до питання етико-релігійного і суспільно-правового статусу гомосексуалістів у Європі. *Практична філософія: Науковий журнал*. Випуск 4/2015. К.: Центр практичної філософії, ПАРАПАН, 2015. С. 16-23.
11. Горохолінська І. Сурогатне материнство – шанс на сімейне щастя чи торгівля людьми?(етичні аспекти використання новітніх біотехнологій). *Міжнародна наукова конференція «Дні науки філософського факультету – 2015»*, 21-22 квіт. 2015 р.: [матеріали доповідей та виступів] / редкол.: А.Є. Конверський [та інші]. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2015. Ч. 5. С. 13-16.
12. Запорожан В.М., Аряєв М.Л. Біоетика та біобезпека: Підручник / В.М. Запорожан, М.Л. Аряєв. К.: Здоров'я, 2013. 456 с.
13. Кашинцева О.Ю. Етико-правові роздуми щодо проблеми визначення статусу ембріона. *Право України*. 2007. № 13.
14. Кашинцева О.Ю. Правове регулювання генетичних досліджень людини в Україні: деякі аспекти. *Право України*. 2007. № 5.
15. Кришталь Г. Етика статевості і подружнього життя. Скрипт для студентів. Львів: УКУ, 2009. 290 с.
16. Кука О. Біологічна природа ембріона. *На межі життя і смерті. Вісник Інституту Родини і Подружнього життя*. 2001. № 2. С.45–56.
17. Левко Я. Моральна оцінка "терапевтичного абортів" в католицькому та православному вченні. Львів: [б. в.], 2021. 70 с.
https://er.ucu.edu.ua/bitstream/handle/1/2515/Levko_mag.pdf?sequence=1&isAllowed=y
18. Мартинюк Ю., Терешкевич Г. (с. Діогена). Біоетика і трансплантація органів. *Біоетика: посібник*. Львів: Друкарські куншти, 2016. С. 223-236.
19. Мартич Р. Концепт біоетики в православній вірі. *Соціально-економічні, політико-правові, соціокультурні процеси в Україні та світі*. Збірник тез за матеріалами Міжнародної наукової конференції. Київ, 2016. С. 71-77.
https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/20419/1/R_Martich_Mkonf_03_06_2016_IFF.pdf
20. Марчук О.Т. Концепція здоров'я в антропології східної патристики. Дис. на здоб. н.с. канд. філос. н. – Київ: НПУ ім. М. Драгоманова, 2017. 220 с.
https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/40451/Marchuk_dis.pdf?sequence=1
21. Мартинюк Ю. Аборт та контрацепція. *Біоетика: посібник*. Львів: Друкарські куншти. 2016. С. 113-147.
22. Мініч А. Християнство в пошуках відповіді: проблеми соціально-етичної доктрини. *Волинський Благовісник* №3 (2015). С. 261-280.

23. Підлісний Ю. Гідність людської особи та деякі межові медичні практики. *На межі життя і смерті. Вісник Інституту родини і подружнього життя*. 2001. № 2. С. 5–23.
24. Рудик Б. Евтаназія: етичний бік проблеми. *Медична Академія*. 2002. № 8.
25. Стефанчук Р.О. Репродуктивні права фізичної особи: поняття, система, особливості здійснення. *Вісник Львівського національного університету: серія «Право»*. 2004. Вип. 39. С. 296–304.
26. Турчиновський В. Етичні та антропологічні передумови розуміння репродуктивного здоров'я. *Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць*. Випуск 534-535. Філософія. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. С. 202-208.
27. Фединашин А. Я. Критичний аналіз проєвтаназійного підходу Пітера Сінгера на основі праць Еліу Згреччі: Магістерська робота: (041 «Богослов'я»). Український католицький університет. Кафедра Богослов'я; наук. кер. доктор морального богослов'я Й. Дробик. Львів: УКУ, 2021. 71 с.
28. Ярема М. Біоетика в католицизмі та православ'ї: джерела, методи, особливості. *Наукові записки УКУ*. 2018. Ч. 11: Богослов'я, вип. 5. С.127-142.
29. Bretherton L. *Primer in Christian Ethics. Christ and the Struggle to Live Well*. Cambridge University Press, 2023. 300 p.
30. Horokholinska I. Moral challenges of Ukrainian post-secular society: social and value worth of tolerance. *Skhid. Analytic and informative journal*. № 3 (161). May-June 2019. Pp. 78-84.
31. Foreman Mark W. *Christianity and Bioethics: Confronting Clinical Issues*. Eugene, Oregon: Wipf and Stock, 2021. 300 p.
32. Kaczor Christopher. *Disputes in Bioethics: Abortion, Euthanasia, and Other Controversies*. Paperback, 2020. 236 p.
33. Meilaender G. *Bioethics: The Primer for Christians*. Michigan: Eerdmans, 2020. 176 p.
34. Perry Frankie. *The Tracks We Leave: Ethics and Management Dilemmas in Healthcare*. Administration Press, 2020. 350 p.
35. VanDrunen D. *Bioethics and the Christian Life: A Guide to Making Difficult Decisions*. Crossway, 2009. 256 p.

ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами:

- ✓ «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivets_koho-natsionalnoho-universytetu.pdf;
- ✓ «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/media/n5nbzwgb/polozhennia-chnu-pro-plahi_at-2023plusdodatky-31102023.pdf